

Protokół

106. posiedzenia Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej, które odbyło się 16 października 2019 roku w gmachu Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii przy ul. Wspólnej 2 w Warszawie. W posiedzeniu uczestniczyli członkowie Komisji – według załączonej listy obecności (zał. 1).

Wstępny porządek obrad obejmował:

1. Zagajenie.
2. Przyjęcie protokołu 105. posiedzenia Komisji z dnia 15 maja 2019 r.
3. Sprawy bieżące.
4. Zasady latynizacji języka mongolskiego (w piśmie mongolskim).
5. Zasady latynizacji języka tybetańskiego i dzongkha.
6. Wykaz obcojęzycznych form nazw ważniejszych obiektów geograficznych położonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dla języka angielskiego.
7. Wykaz polskich nazw budowli – kontynuacja omawiania wykazu z obszaru Europy Środkowej i Południowej (wraz z Cyprzem i Turcją).
8. Wolne wnioski.

Obrady prowadziła Ewa Wolnicz-Pawłowska, przewodnicząca Komisji.

Ad 1. Przewodnicząca przywitała członków Komisji na 106. posiedzeniu.

Ad 2. Protokół 105. posiedzenia przyjęto jednogłośnie, po wprowadzeniu drobnych zmian redakcyjnych (14 głosów za).

Ad 3. Członkowie Komisji zostali poinformowani, że w dniach 15–20 lipca 2019 roku odbyła się w Tokio 29. Międzynarodowa Konferencja Kartograficzna. W trakcie konferencji miały miejsce posiedzenia poświęcone toponimii zorganizowane przez wspólną Komisję Toponimiczną Międzynarodowej Asocjacji Kartograficznej (MAK) i Międzynarodowej Unii Geograficznej (MUG). Na posiedzenia te składały się: przedkonferencyjne warsztaty „Rola i struktura narodowych organów nazewniczych”, 3 sesje w ramach samej konferencji oraz robocze spotkanie Komisji Toponimicznej MAK i MUG.

Warsztaty „Rola i struktura narodowych organów nazewniczych” zorganizowane zostały przede wszystkim z myślą o przedstawicielach Japonii, gdyż środowiska naukowe z tego kraju starają się o powołanie narodowego organu nazewniczego. Przedstawione zostały tu referaty dotyczące organów standaryzujących nazwy geograficzne w wybranych państwach: Polsce (przedstawiony przez Macieja Zycha), Korei Południowej (wygłoszony przez Sungjae Choo oraz Hyo Hyun Sung) oraz Austrii i Niemiec (wygłoszony przez Petera Jordana).

W trakcie samej konferencji odbyły się trzy sesje w ramach bloku „Toponimia”, na których zaprezentowano 10 referatów. W trakcie pierwszej sesji „Podejście ogólne” omówiono główne kierunki badań toponimicznych w geografii i kartografii, wyzwania dla narodowej standaryzacji nazw geograficznych w Japonii oraz próbę przyporządkowywania obszaru do nazwy na podstawie poligonów Woronoja. W ramach drugiej sesji „Nazwy geograficzne i tożsamość” przedstawiono referaty dotyczące „tożsamości toponimicznej” okolic Rabatu, ustalania rdzenia i peryferii obszaru przypisanemu choronimowi (na przykładzie regionu Székelyföld) oraz kwestię zaniku toponimów w północnej części gór Menoreh na Jawie. W ostatniej sesji „Nazwy geograficzne i grafika map” wygłoszone zostały cztery referaty dotyczące kolorystyki i krojów napisów stosowanych na mapach internetowych, automatycznego tłumaczenia nazewnictwa japońskiego na inne języki, zmian

nazewnictwa w regionie Magelang na Jawie oraz rozmieszczania opisów o odniesieniu punktowym w siatce sześciokątów.

Uzupełnieniem sesji referatowych było robocze spotkanie Komisji Toponimicznej MAK i MUG, na którym omówiony został raport z działalności Komisji od czasu poprzedniego posiedzenia w Waszyngtonie w 2017 roku, spotkania organizowane lub współorganizowane przez Komisję w 2019 roku, a także plany na 2020 rok. Zwrócono także uwagę, że zgodnie z zasadami MUG funkcje w komisjach można pełnić maksymalnie przez 12 lat, w związku z tym do 2023 roku musi nastąpić zmiana wszystkich członków prezydium Komisji i wszystkich zwyczajnych członków Komisji (rada sterująca).

Przekazane zostały także informacje dotyczące 20. posiedzeniu Sekcji Bałtyckiej UNGEGN, które odbyło się w Rydze w dniach 24–26 września 2019 r. W spotkaniu uczestniczyło około 40 osób z państw członkowskich sekcji (Estonii, Litwy, Łotwy, Polski i Rosji), zabrakło natomiast przedstawicieli z państw-obszerników sekcji: Białorusi i Ukrainy. Polskę reprezentowali Justyna Kacprzak i Maciej Zych.

W przyjętym porządku obrad przewidziano podział posiedzenia na pięć sesji, w trakcie których zaprezentowano 18 referatów. W pierwszej sesji zaprezentowane zostały trzy raporty z działalności nazewnictwa w poszczególnych państwach w ostatnich latach: Polski (wygłoszony przez Macieja Zycha), Litwy oraz Łotwy. W drugiej sesji Maciej Zych omówił historię, organizację i zasady standaryzacji nazw geograficznych w Polsce od 1918 roku, następnie przedstawione zostały obecne tendencje w nazywaniu obiektów geograficznych z obszaru Rosji oraz zaprezentowana została historia i współczesna praktyka nadawania nazw ulic w Moskwie. W referatach trzeciej sesji omówiono kwestię nadawania nazw nowo odkrytym grodziskom w Łatgalii, analizowano nazewnictwo geograficzne w kontekście funkcjonowania łatgalskiego języka pisanego oraz przedstawiono problematykę nazewnictwa liwońskiego na Łotwie. W trakcie czwartej sesji, która odbyła się już kolejnego dnia spotkania, przedstawiono: zasady funkcjonowania estońskiego rejestru nazw geograficznych, rozwój usług dostępu do nazw geograficznych na litewskim portalu danych przestrzennych, stosowanie kodów dla nazw geograficznych oraz powołanie grupy roboczej ds. zagranicznych nazw geograficznych w języku estońskim. W ostatniej sesji referatowej przedstawiono zagadnienia zachowania walorów kulturowych i historycznych nazw geograficznych w procesie ich standaryzacji na Łotwie, omówiono środowisko toponimów Środkowej Liwonii, scharakteryzowano terminy rodzajowe w łotewskich nazwach geograficznych, omówiono miejskie terminy rodzajowe zaadaptowane do języka rosyjskiego na przykładzie nazewnictwa Petersburga oraz przedstawiono semantyczne zmiany w łotewskich nazwach błot.

Ostatnia część posiedzenia poświęcona została ogólnej dyskusji podsumowującej spotkanie, sprawom organizacyjnym oraz przyjęciu protokołu z posiedzenia. Omówiono także propozycję Rosji przyjęcia regulaminu sekcji.

Tradycyjnie posiedzeniu towarzyszyła wystawa publikacji związanych z nazewnictwem geograficznych. Materiały na wystawę przekazały Litwa, Łotwa, Polska i Rosja. Polska zaprezentowała publikacje Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych: *Urzędowy wykaz polskich nazw geograficznych świata*, *Urzędowy wykaz nazw państw i terytoriów niesamodzielnych* oraz mapę *Świat – państwa i terytoria niesamodzielne*. Pozostałe państwa zaprezentowały publikacje toponomastyczne, mapy toponomastyczne, turystyczne i reprinty dawnych map, a także inne produkty związane z mapami i nazwami geograficznymi (np. kalendarz, grę edukacyjną, album z pracami dzieci).

26 września została zorganizowana sesja terenowa do miejscowości Bauska i Pilsrundāle (pałac Bironów), przy granicy z Litwą.

Na 103. posiedzeniu Komisji pozostawiono do wyjaśnienia kwestię dodania nazwy *świątynia Nefrytowego Cesarza* dla budowli w Ho Chi Minh. Wątpliwość budziło, czy w tej nazwie powinien być zastosowany termin rodzajowy „świątynia”, czy może jednak „pagoda”. Po wyjaśnieniach przyjęto przez aklamację dla tego obiektu nazwę *świątynia Nefrytowego Cesarza*.

Na 105. posiedzeniu pozostawiono zaś do wyjaśnienia kwestię dodania egzonimów dla nowo utworzonych parków narodowych na Ukrainie. Нобельський національний природний парк (Nobel'skyj nacionalnyj pryrodnyj park) utworzony został w kwietniu 2019 roku w obwodzie rówieńskim. Park został nazwany od jeziora Нобель (tak samo nazywa się wieś położona na półwyspie tego jeziora) – przed wojną nosiło ono nazwę Nobel. Dla jeziora nie został ustalony egzonim, ze względu na to, że współczesna nazwa ukraińska zapisana zarówno w transliteracji, jak i transkrypcji jest identyczna z nazwą polską. Komisja postanowiła, przez aklamację, przyjąć dla tego parku egzonim *Nobel'ski Park Narodowy*. Dyskutowano także kwestię przyjęcia nazwy dla drugiego parku narodowego, noszącego ukraińską nazwę Національний природний парк «Кам'янська Січ» (Nacionalnyj pryrodnyj park „Kamjańska Sicz”). Jest to park utworzony w obwodzie chersońskim. Został on nazwany od jednej z lokalizacji Sicz Kozaków Zaporoskich, która swoją nazwę nosiła od niewielkiej rzeki Кам'янка (Kamjanka), dopływu Dniepru. Sicz tu była tylko przez krótki okres i nie ma dla niej ustalonej jednej polskiej nazwy. Sporadycznie pojawiają się formy „Sicz kamieńska” i „Kamieńska sicz”, jednak najczęściej spotykane są różne formy opisowe, takie jak: „sicz nad (rzeką) Kamionką”, „sicz nad ujściem do Dniepru rzeki Kamienki”, „sicz nad rzeką Kamienicą”, „sicz nad rzeką Kamionek” itp. Wynika z tego, że ani sicz, ani rzeka (liczy zaledwie kilka km długości, obecnie większa jej część jest zatoką Zbiornika Kachowskiego, na mapach topograficznych nie jest opisywana) nie mają ustalonej polskiej nazwy. Komisja postanowiła, w związku z tym, nie przyjmować polskiej nazwy dla tego parku narodowego (aklamacja) – zwłaszcza, że spośród parków narodowych Ukrainy egzonimy zostały przyjęte głównie dla tych, których nazwy pochodzą od obiektów z ustalonymi polskimi nazwami, a dla pozostałych polskie nazwy nie były wprowadzane, choć w części przypadków ustalenie spolszczenia nie byłoby trudne.

W marcu 2019 r. zmieniono nazwę jednego z rosyjskich obwodów. Dotychczasową nazwę Кемеровская область (Kiemierowskaja obłast') zmieniono oficjalnie na Кемеровская область – Кузбасс (Kiemierowskaja obłast' – Kuzbass). Drugi jej człon jest skróconą nazwą Kuźnieckiego Zagłębia Węglowego, która to nazwa już od dawna stosowana była nieformalnie dla tego obwodu. Komisja zastanawiała się, czy w związku ze zmianą nazwy rosyjskiej powinna zostać zmieniona polska nazwa obwodu. Po dyskusji ustalono, że nazwa w formie *obwód kemerowski* zostanie zachowana, dodana zostanie zaś forma oficjalna *obwód kemerowski – Kuzbas* (aklamacja). Dyskutowana natomiast, czy wprowadzić wariantową nazwę krótką *Kuzbas*. Ostatecznie w głosowaniu za pozostawieniem tylko jednej nazwy krótkiej (*obwód kemerowski*) opowiedziało się 8 osób, za dodaniem drugiej formy krótkiej (*Kuzbas*) opowiedziało się 6 osób, nikt nie wstrzymał się od głosu.

W ubiegłym roku w Rosji odbył się konkurs „Wielkie imiona Rosji” mający wyłonić postaci, których imieniem będą nazwane lotniska. Dotychczas lotniska w Rosji nazywane były od miejsc, w których się znajdowały, co postanowiono zmienić zgodnie z ogólnoświatowym trendem, by lotnisko było nazwane od znanych postaci związanych z krajem. W wykazie nazw budowli Rosji uwzględnione zostało tylko jedno lotnisko: *Szeremietiewo* (ros. Międzynarodnyj aeroport Szeriemietjewo). W czerwcu 2019 r. nazwa tego lotniska została oficjalnie zmieniona na: Międzynarodnyj aeroport Szeriemietjewo imieni Aleksandra Puszkina. Komisja zastanawiała się, czy w związku ze zmianą oficjalnej nazwy rosyjskiej powinien zostać zmieniony polski egzonim. Po dyskusji uznano, że polską nazwą pozostanie

Szeremietiewo (aklamacja), zwłaszcza że po rosyjsku w dalszym ciągu powszechnie stosowana jest skrócona forma Шереметьево (*Szeriemietjewo*).

W sierpniu 2019 r. uchwalono w Indiach zmianę podziału administracyjnego. Dotychczasowy stan Dżammu i Kaszmir z dniem 31 października 2019 r. ma zostać podzielony na dwa terytoria związkowe: Dżammu i Kaszmir oraz Ladakh. Komisja uznała, że ustaleniem nazewnictwa dla nowych jednostek zajmie się dopiero po faktycznym wprowadzeniu nowego podziału – dotychczas w analogicznych sytuacjach nie wprowadzano zmian w polskich nazwach przed formalnie wprowadzonymi zmianami w podziałach administracyjnych. Zwrócono jednak uwagę, że w wykazie egzonimów pominięta została nazwa *Ladakh* dla regionu. Nazwa stosowana w języku polskim jest co prawda identyczna z nazwą angielską, jednak jest odmienna od nazwy w hindi (*Laddākh*). Postanowiono w związku z tym przyjąć pseudoegzonim ***Ladakh*** dla regionu w Indiach (aklamacja).

Komisja otrzymała kilka pism dotyczących nazewnictwa geograficznego świata. Dostyc obszerne dotyczyło nazw z Syrii, Iraku i Turcji zawartych w zeszycie 2. „Nazewnictwa geograficznego świata”. Komisja stwierdziła, że uwagi te odnoszą się w znacznej części do nazw zawartych wyłącznie w publikacji „Nazewnictwo geograficzne świata”, zeszyt 2: „Bliski Wschód”, która została wydana w 2004 roku, czyli przed 15 laty. Publikacje z tej serii, pomimo pierwotnych założeń, nie były aktualizowane lub poprawiane, także w najbliższej przyszłości nie planowane są takie prace. Za celowe uznano w związku z tym odniesienie się tylko do uwag dotyczących nazw, które są zawarte w obecnie opracowywanych publikacjach, zwłaszcza w „Urzędowym wykazie Polskich nazw geograficznych świata”:

- nie przychyłono się do propozycji zmiany zasad latynizacji języka arabskiego ze zmodyfikowanego systemu bejruckiego na system ISO (aklamacja);
- uznano, że podawana w wykazach Komisji arabska nazwa Syrii *Sūriyah* jest poprawna, zaś zaproponowana forma *Sūriyā* jest błędna, choć spotykana;
- nie przychyłono się do zmiany nazwy *bazylika Świętego Szymona* na *sanktuarium Świętego Szymona* (aklamacja);
- nie przychyłono się do propozycji dodania egzonimów *Homs*, *Rakka*, *Nadżaf*, *Kufa* dla miejscowości w Syrii i Iraku (aklamacja);
- poparto propozycję zmiany pseudoegzonimu *Babil* na egzonim ***Babilon*** dla jednostki administracyjnej w Iraku (8 głosów za, 0 przeciw, 6 wstrzymujących się);
- nie przychyłono się do zmiany nazwy *Krak des Chevaliers* na *Crac des Chevaliers* (aklamacja);
- nie przychyłono się do zmiany nazwy *mauzoleum Imama Al-Husajna* na *mauzoleum Imama Husajna* (aklamacja);
- nie przychyłono się do propozycji dodania nazw wariantowych *Istambuł* i *Galipola* (aklamacja), gdyż nazwy te Komisja uznaje za niepoprawne;
- pozostawiono do ustalenia jakim obiektem są *Wrota Cylicyjskie* – przełomem, czy przełęczą.

Do Komisji wpłynęła petycja w sprawie ustalenia polskich nazw dla 24 miejscowości z obszaru obwodu kaliningradzkiego. Komisja zauważyła, że dla 15 z wymienionych miejscowości są już ustalone polskie nazwy, natomiast w przypadku pozostałych 9 miejscowości są to albo miejscowości na tyle małe, że ustalanie dla nich polskiej nazwy jest bezcelowe, albo zaproponowane polskie nazwy są wątpliwe i niestosowane. W związku z tym postanowiono petycję tę rozpatrzyć negatywnie (aklamacja).

W kolejnym piśmie Komisja była proszona o zmianę egzonimu dla jednostki administracyjnej w Chorwacji z *župania vukowarsko-srijemska* na *župania vukowarsko-sremska*. W uzasadnieniu tej propozycji powołano się na to, że drugi człon w nazwie jednostki pochodzi od nazwy regionu, dla którego po polsku stosowana jest nazwa *Srem*. Komisja zauważyła jednak, że dla tego transgranicznego regionu, leżącego w Serbii (większa część) i Chorwacji nie ma ustalonej polskiej nazwy, a nie jest to na tyle istotny region, żeby należało dla niego standaryzować polski egzonim (dla wielu transgranicznych regionów polskie nazwy nie były ustalane). W związku z tym dla regionu tego należy stosować nazwę serbską *Srem* w odniesieniu do Serbii i nazwę chorwacką *Srijem* w odniesieniu do Chorwacji. Z tego względu dla chorwackiej jednostki administracyjnej należy zachować zapis *župania vukowarsko-srijemska* z zastosowanym chorwackim zapisem regionu (aklamacja).

Do Komisji wpłynęło także pismo z propozycją zmiany egzonimu *Wittenberga* na *Witenberga* dla miasta w Niemczech. Komisja wskazała jednak, że zapis *Wittenberga* nie jest poprawny, nie ma także uzasadnienia historycznego, w związku z czym odrzuciła tę propozycję (aklamacja).

Członkowie Komisji otrzymali zasady przejścia z cyrylicznego alfabetu kazachskiego na łańciski alfabet kazachski. Alfabet łańciski został wprowadzony dekretem prezydenckim w październiku 2017, zmodyfikowany został natomiast w lutym 2018 r. Przejście na nowy alfabet ma polegać nie tylko na zastępstwie poszczególnych liter, ale jest powiązane także z reformą ortografii. Nowe zasady zapisu łańciskiego języka kazachskiego zostały opublikowane w styczniu 2019 r. – w zależności od pochodzenia słów (kazachskie, rosyjskie, z innych języków) stosowane są odmienne zasady. Okres przejściowy, w którym będą obowiązywać oba alfabety, ma trwać do 2025 r.

Komisja podjęła decyzję, że na razie w wykazach będzie stosować tylko zapis cyryliccki. Zasady przejścia z alfabetu cyrylicznego na alfabet łańciski nie pozwalają w wielu przypadkach na jednoznaczne określenie, jak będzie wyglądał łańciski zapis nazw geograficznych. Zdecydowano, że należy poczekać, aż w Kazachstanie zaczną być wydawane publikacje, zwłaszcza mapy, z nazwami w nowym alfabecie – dopiero na ich podstawie będzie można przyjąć w wykazach Komisji łańciski zapis nazw kazachskich.

Przy okazji opiniowania „Urzędowego wykazu nazw państw i terytoriów niesamodzielnych” MSZ przedstawiło uwagi dotyczące odmiany kilku nazw stolic. W odniesieniu do nazwy *Brasília* wątpliwości budziło to, że w odmianie jest *Brasílii*, a nie *Brasilii*. Komisja zwróciła uwagę, że odmieniając obce nazwy zmianie ulega tylko końcówka, a nie temat, w którym należy zachować wszystkie specyficzne litery, o ile w nim występują. Odmianę w zapisie *Brasílii* potwierdza także „Wielki słownik ortograficzny PWN” pod red. E. Polańskiego.

Druga kwestia dotyczyła odmiany nazwy *San Salvador* – zasugerowano, że nazwa ta powinna być nieodmienna. Komisja zauważyła jednak, że odmiana tej nazwy jest stosowana od dawna, zarówno w publikacjach Komisji, jak w opracowaniach normatywnych, np. słownikach, jako niebudząca większych wątpliwości – *San Salvadoru*, *San Salvadorze*. Nazwa stolicy jest podobna do nazwy kraju *Salwador* i odmienia się tak samo (nb. nazwa brazylijskiego miasta Salvador także według słowników języka polskiego jest odmieniana w analogiczny sposób: *Salvadoru*, *Salvadorze*).

W przypadku nazw stolicy Wenezueli (*Caracas*) oraz Paragwaju (*Asunción*) MSZ zasugerowało, że nazw tych nie należy odmieniać. Komisja w tym wypadku stwierdziła, że odmiana tych nazw jest spotykana, a formy *Caracasu*, *Caracasie* oraz *Asunciónu*, *Asunciónie* są tworzone zgodnie z normami języka polskiego. Zwrócono uwagę, że w wykazie

w przypadku obu nazw podano informacje, że można je zarówno pozostawić nieodmienne, jak i odmieniać. Jednym z założeń „Urzędowego wykazu nazw państw i terytoriów niesamodzielnych” jest podanie poprawnych, z językowego punktu widzenia, form odmiany nazw, w tym odmian wariantowych. Pominięcie poprawnej i spotykanej w publikacjach odmiany stałoby w sprzeczności z tymi założeniami.

Ad 4. Przedstawione zostały zasady latynizacji języka mongolskiego w piśmie mongolskim. Zasady opracowane zostały przez Jana Rogalę, który przygotował wcześniej dla Komisji zasady latynizacji języka mongolskiego w piśmie cyrylicyckim. Zasady te będą stosowane do zapisu nazw mongolskich z obszaru Chin. W zasadach zaproponowano przyjęcie chińskiego systemu latynizacji (tzw. pinyin dla języka mongolskiego), transliteracji opracowanej przez Wydział Orientalistyczny Uniwersytetu Warszawskiego (modyfikacja systemu Władimircowa-Mostaerta) oraz polską transkrypcję fonetyczną. Komisja postanowiła przyjąć te systemy (aklamacja), jednocześnie zastosowanie ich w wykazie egzonimów odłożono do czasu opracowania wykazu nazw mongolskich z obszaru Chin w oryginalnym zapisie mongolskim.

Ad 5. Członkowie Komisji omówili kwestię zasad latynizacji dla języków tybetańskiego i dzongkha. Zasady te zostały opracowane już dość dawno, jednak ich autorka nie odniosła się do zgłoszonych uwag i wątpliwości, bez których wyjaśnienia zasady te nie nadają się do przyjęcia przez Komisję. Ustalono, że podjęte zostaną kolejne próby kontaktu z autorką.

Ad 6. Przygotowana została recenzja wykazu obcojęzycznych form nazw ważniejszych obiektów geograficznych położonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w języku angielskim. Autor recenzji, Wojciech Włoskiewicz, omówił propozycje zmian względem pierwotnego wykazu. Na posiedzeniu omówiono nazwy miast i jednostek administracyjnych – do przedstawionych propozycji członkowie Komisji zgłaszali uwagi i sugestie.

Ze względu na brak czasu dokończenie omawiania recenzji odłożono na kolejne posiedzenie Komisji.

Wstępnie termin kolejnego posiedzenia ustalono na 20 listopada.

Na tym posiedzenie zakończono.

Protokółował:
Wiceprzewodniczący Komisji
mgr Maciej Zych

Przewodnicząca Komisji
prof. dr hab. Ewa Wolnicz-Pawłowska